

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

2015 METŲ GRUODŽIO MĖNESIO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

PARENGTA LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ IR APIBENDRINIMO DEPARTAMENTO

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimo tikslais. Oficialius ir pilnus sprendimų tekstus galite rasti LAT interneto svetainėje www.lat.lt.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS	3
ATPK 41³ straipsnio 1 dalies taikymas	3
<i>Dėl nelegaliai dirbusių asmenų veiklos pripažinimo darbo funkcijų atlikimu, kurį reglamentuoja darbo įstatymai.....</i>	<i>3</i>
ATPK 30¹ straipsnio 1 dalies, 209 straipsnio 1 dalies 4 punkto taikymas	3
<i>Dėl vairuotojo atsakomybės už muitinės prižiūrimų prekių perkrovimą be muitinės leidimo</i>	<i>3</i>
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	5
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	5
BK 168 straipsnio taikymas.....	5
<i>Dėl notaro veiksmų kvalifikavimo asmens teisės į privatų gyvenimą apsaugos požiūriu</i>	<i>5</i>
BK 228 straipsnio taikymas.....	6
<i>Dėl didelės žalos nustatymo kriterijų</i>	<i>6</i>
BK 281 straipsnio 6 dalies taikymas	7
<i>Dėl kaltės, jos rūšies ir formos sprendžiant nusikalstamų veikų kvalifikavimo pagal BK 129 straipsnio 2 dalį ir 281 straipsnio 6 dalį klausimus.....</i>	<i>7</i>
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas	8
BPK 44 straipsnio 7 dalies taikymas	8
<i>Dėl įtariamojo, kaltinamojo teisės apklausti liudytojus įgyvendinimo bylose dėl lytinių nusikalstamų veikų... 8</i>	<i>8</i>
BPK 115 straipsnio 1 dalies, 307 straipsnio 6 dalies 1 punkto, 320 straipsnio 4 dalies, 386 straipsnio 3 dalies taikymas	9
<i>Dėl apeliacinio teismo pareigos, antrą kartą nagrinėjant bylą, iš naujo spręsti neturtinės žalos dydžio nustatymo ir jos priteisimo klausimus.....</i>	<i>9</i>
III. CIVILINĖS BYLOS	10
Bendrosios nuostatos.....	10
<i>Dėl teisės normų, reglamentuojančių senaties terminą reikalavimams pagal paprastąjį neprotestuotąjį vekselį pareikšti, aiškinimo ir taikymo</i>	<i>10</i>
Daiktinė teisė	11
<i>Dėl žemės nuomininko pirmumo teisės atnaujinti žemės nuomos sutartį</i>	<i>11</i>
Prievolių teisė	11
<i>Dėl procesinių palūkanų priteisimo atsakovui iš ieškovo, kai ieškovas reikalauja taikyti restituciją ir grąžinti jam turtą, o ieškovas įpareigojamas sumokėti sumas atsakovui, ir prašymo priteisti procesines palūkanas pareiškimo formos ir momento</i>	<i>11</i>
Sutarčių teisė	12
<i>Dėl būsto kredito draudimo sutarties vertinimo mirus draudėjui, būsto kredito gavėjui</i>	<i>12</i>
Deliktų teisė	13
<i>Dėl valstybės civilinei atsakomybei už teismo neteisėtus veiksmus, atliktus sprendžiant lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos klausimą, taikytinų teisės normų</i>	<i>13</i>
<i>Dėl CK 6.270 straipsnio (ne)taikymo</i>	<i>13</i>
Viešieji pirkimai	14
<i>Dėl perkančiosios organizacijos sprendimo – atmesti tiekėjo pasiūlymą Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnio 1 dalies pagrindu – teisėtumo ir tiekėjų teisės atlikti darbo projekto ekspertizę vertinimo</i>	<i>14</i>
Civilinio proceso teisė	15
<i>Dėl teismo įsakymo įvykdymo atgręžimo, kai skolininkui iškelta restruktūrizavimo byla</i>	<i>15</i>
<i>Dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų darbo ginčų komisijoje, atlyginimo.....</i>	<i>16</i>
Darbo teisė	16
<i>Dėl darbdavio teisės traukti drausminėn atsakomybėn už darbo drausmės pažeidimus darbuotoją, kai pasikeičia jo darbo pareigos, bet nenutrūksta darbo teisiniai santykiai.....</i>	<i>16</i>

I. ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS

ATPK 41³ straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl nelegaliai dirbusių asmenų veiklos pripažinimo darbo funkcijų atlikimu, kuri reglamentuoja darbo įstatymai

Apžvelgiamoje administracinio teisės pažeidimo byloje V. Ž. buvo nubausta pagal ATPK 41³ straipsnio 1 dalį (nelegalus darbas) už tai, kad ji, būdama darbdaviui atstovaujančiu asmeniu – įmonės administracijos vadove, leido įmonėje nelegaliai dirbti, prieš vieną darbo dieną iki numatytos darbo pradžios nepranešusi Valstybinio socialinio draudimo fondo (toliau – VSDF) administravimo įstaigai apie asmenų darbo pradžią. Teismo sprendimas dėl V. Š. nubaudimo už nelegalų darbą iš esmės buvo ginčijamas tuo aspektu, kad minėti asmenys bendrovėje neatliko tokių darbo funkcijų, kurias reglamentuoja darbo įstatymai, o tik buvo supažindinti su galimo darbo sąlygomis.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad galimos tokios situacijos, kai asmuo, kuris siekia įsidarbinti, yra supažindinamas su siūlomo darbo pobūdžiu, specifika, sąlygomis, jam parodoma darbo vieta, darbo įrankiai, jis informuojamas apie darbo užmokestį, socialines garantijas ir pan. Paprastai tokia veikla nėra laikytina darbinių funkcijų, kurias reglamentuoja darbo įstatymai, atlikimu. Kitaip vertintinos tokios teisinės situacijos, kai norint patikrinti, ar darbuotojas tinka siūlomam darbui, jis ne tik informuojamas apie darbo pobūdį, sąlygas ir pan., bet jam taip pat laikinai pavedama atlikti tam tikras darbo funkcijas. Šiuo atveju supažindinimas su darbo sąlygomis jau perauga į išbandymą, kurį nustato DK 105 straipsnis. Išbandymo laikotarpiu darbuotojui taikomi visi darbo įstatymai. Dėl to kasacinis teismas konstatavo, kad esant išbandymui darbas taip pat gali būti pripažįstamas nelegaliu ir užtraukti administracinę atsakomybę pagal ATPK 41³ straipsnio 1 dalį, jeigu per išbandymą darbas dirbamas nesudarius rašytinės darbo sutarties arba darbdavys prieš vieną darbo dieną iki numatytos išbandyme darbo pradžios nėra pranešęs VSDF administravimo įstaigai apie asmens darbo pradžią.

Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad minėti asmenys ne tik buvo supažindinami su darbo sąlygomis bendrovėje, bet ir kurį laiką šioje bendrovėje atliko darbo funkcijas (dirbo bendrovės naudai, pakluso joje nustatyta darbo tvarkai), darbdaviui atstovaujančiam asmeniui (V. Š.) prieš vieną darbo dieną iki numatytos darbo pradžios nepranešęs VSDF administravimo įstaigai apie šių asmenų darbo pradžią.

Dėl to teisėjų kolegija padarė išvadą, kad V. Š. veikia teisingai pripažinta nelegaliu darbu (ATPK 41³ straipsnio 1 dalis). Kartu teisėjų kolegija pažymėjo, kad tokios veikos kvalifikavimo nešalina ir tai, kad šioje byloje neįrodytas susitarimas dėl darbo užmokesčio. Kasacinis teismas išaiškino, kad jeigu asmuo bendrovėje atlieka darbo funkcijas, net ir nesant jo susitarimo su darbdaviu dėl atlyginimo, tai nepaneigia darbdavio pareigos prieš vieną darbo dieną iki numatytos darbo pradžios pranešti VSDF administravimo įstaigai apie asmens darbo pradžią. Be to, faktiškai dirbdamas asmuo turi teisę į minimalų atlyginimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 1 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-87-895/2015

ATPK 30¹ straipsnio 1 dalies, 209 straipsnio 1 dalies 4 punkto taikymas

Dėl vairuotojo atsakomybės už muitinės prižiūrimų prekių perkrovimą be muitinės leidimo

Šioje administracinio teisės pažeidimo byloje D. E. buvo nubaustas 2316 Eur bauda pagal ATPK 209 straipsnio 1 dalies 4 punktą už tai, kad jis, kaip prekių vežėjas, būdamas atsakingas už prievolių, susijusių su Bendrijos tranzito procedūra, įvykdymą, pažeisdamas 1992 m. spalio 12 d.

Tarybos Reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą (toliau – Bendrijos muitinės kodeksas), 96 straipsnio 2 dalies nuostatas, be raštiško muitinės pareigūno leidimo perkrovė (davė leidimą perkrauti) prekes – kartono ruošinius – iš jas gabenusios transporto priemonės į kito vežėjo transporto priemonę, kuria prekės ir buvo pristatytos paskirties įstaigai. D. E. teigė, kad jis nepagrįstai patrauktas administracinėn atsakomybėn, nes jo veiksmuose nebuvo tyčios, be to, prekių vežėjas buvo ne jis, kaip fizinis asmuo, o jo darbdavys – įmonė, kurios direktorius jam davė nurodymą perkrauti prekes.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad pagal galiojantį teisinį reglamentavimą tas, kas muitinės prižiūrimas prekes (daiktus) ir kitas vertybes iškrovė iš jas gabenančių priemonių, įskaitant ir jų perkrovimą į kitas transporto priemones, muitinės nenustatytose vietose arba be muitinės pareigūno raštiško leidimo, atsako pagal ATPK 209 straipsnio 1 dalies 4 punktą. Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad pagal ATPK atsako tik fizinis asmuo – juridinio asmens atsakomybė šiame kodekse nenumatyta (ATPK 12–16, 19 straipsniai).

Byloje nustatyta, kad: UAB „Sostransa“ vairuotojas D. E. transporto priemone iš Šveicarijos Konfederacijos į Lietuvos Respubliką atgabeno neplombuotas prekes, kurioms įformintas tranzito lydintysis dokumentas; CMR važtaraštyje kaip krovinio vežėjas nurodytas UAB „Sostransa“ ir jos transporto priemonė; paskirties įstaigai – Klaipėdos krovinių postui – kartu su tranzito deklaracija pateiktame CMR važtaraštyje kaip krovinio vežėjas nurodytas UAB „Kaducėjus“ ir jos transporto priemonė; krovinyje į paskirties įstaigą buvo atgabentas kitu automobiliu, nes, D. E. vežant krovinį, vėjas nuplėšė priekabos stogą, todėl buvo priimtas įmonės sprendimas perkrauti krovinį į UAB „Kaducėjus“ transporto priemonę; į muitinę dėl leidimo perkrauti krovinį nebuvo kreiptasi, taip pat muitinė nebuvo informuota apie būtinybę perkrauti krovinį. Atsižvelgęs į nurodytas aplinkybes kasacinis teismas sprendė, kad D. E., kaip vežėjo UAB „Sostransa“ įgaliotas atstovas – vairuotojas, neplombuota transporto priemone gabeno muitinės prižiūrimas prekes, kurioms buvo įforminta Bendrijos/bendroji tranzito procedūra lydinčiuoju dokumentu (t. y. vykdė muitinės tranzito procedūrą), ir jas perkrovė į kitą transporto priemonę ne muitinės nustatytoje vietoje ir be muitinės leidimo. Dėl to, esant tokioms byloje nustatytoms aplinkybėms, kasacinis teismas konstatavo, kad D. E., kaip muitinės prižiūrimo krovinio vežėjo UAB „Sostransa“ atstovui, atsakingam už krovinio gabenimą iki paskirties įstaigos – Klaipėdos krovinių posto, kilo atsakomybė pagal Bendrijos muitinės kodeksą ir ATPK 209 straipsnio 1 dalies 4 punktą. Kartu kasacinis teismas atkreipė dėmesį į tai, kad D. E. dirba logistikos kompanijoje tarptautinių reisų vairuotoju ir pervežinėja tarptautinius krovinius, todėl Bendrijos muitinės kodekso bei kitų teisės aktų nuostatos, reglamentuojančios tarptautinį krovinių pervežimą, jam turi būti žinomos. Teisėjų kolegija taip pat pažymėjo, kad nepaisant to, jog priekabos, kuria buvo gabenamas krovinyje, stogas vėjo buvo nuplėštas naktį ir tam, kad krovinyje nebūtų sugadintas, iškilo būtinybė perkrauti krovinį, reali galimybė įgyvendinti nacionalinių bei tarptautinių teisės aktų reikalavimą kreiptis į muitinę dėl krovinio perkrovimo buvo, nes muitinės postai dirba visą parą ir jų kontaktai yra viešai prieinami.

Teisėjų kolegija, konstatuodama, kad D. E. pagrįstai patrauktas administracinėn atsakomybėn pagal ATPK 209 straipsnio 1 dalies 4 punktą, kartu sprendė, kad byloje nustatytos aplinkybės (D. E. dirba, administracine tvarka nebaustas; nuoširdžiai gailisi dėl padaryto pažeidimo; jo administracinę atsakomybę sunkinančių aplinkybių nenustatyta; vežamas krovinyje – kartonas – buvo perkrautas, kai lyjant vėjas nuplėšė priekabos, kuria jis buvo vežamas, stogą, taip siekiant apsaugoti krovinį; perkrauti krovinį D. E. nurodė jo vadovas; D. E. iš esmės pripažino pažeidimą, paaiškino jo padarymo aplinkybes) sudaro pagrindą D. E. taikyti ATPK 30¹ straipsnio 1 dalies nuostatas, todėl jam pagal ATPK 209 straipsnio 1 dalies 4 punktą paskirtą baudą sumažino iki 1000 Eur.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. 2AT-102-746/2015

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 168 straipsnio taikymas

Dėl notaro veiksmų kvalifikavimo asmens teisės į privatų gyvenimą apsaugos požiūriu

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje kaltinamasis pagal BK 168 straipsnio 1 dalį nuteistas už tai, kad surinko informaciją apie nukentėjusiosios privatų gyvenimą, darydamas BK 167 straipsnyje numatytą veiką. Pirmosios instancijos teismas laikė, kad tokiu atveju nuteistojo veiksmus užtenka kvalifikuoti tik pagal BK 168 straipsnio 1 dalį. Apeliacinės instancijos teismas, sutikdamas su tokia pirmosios instancijos teismo pozicija, kaip nuosprendžio trūkumą nurodė tą aplinkybę, kad teismas nepriėmė sprendimo dėl asmens išteisinimo pagal BK 167 straipsnio 1 dalį, ir pakeitė nuosprendį, išteisindamas asmenį pagal BK 167 straipsnio 1 dalį.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad žmogaus privataus gyvenimo, kaip vertybės, į kurią žmogus turi Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą teisę, sampratos klausimu yra pasisakęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2000 m. gegužės 8 d. nutarime, priimtame, be kita ko, vadovaujantis Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) 1992 m. gruodžio 16 d. sprendimu byloje *Niemietz prieš Vokietiją* (peticijos Nr. 13710/88), kuriame nurodyta, kad nėra nei galimybės, nei būtinybės išsamiai apibrėžti sąvoką „privatus gyvenimas“. EŽTT pabrėžė, kad būtų per daug siaura privatumą tapatinti su „intymiu būreliu“, kur kiekvienas asmuo gali elgtis kaip tinkamas ir visiškai atsiriboti nuo išorinio pasaulio. Privataus gyvenimo gerbimas, EŽTT manymu, tam tikra prasme yra individo teisė užmegzti ir plėtoti santykius su kitais individais. EŽTT taip pat padarė išvadą, kad net ir profesinėje ar komercinėje veikloje žmogus turi tam tikrą teisę į privatumą, ir tai visų pirma pasakytina apie laisvųjų profesijų darbuotojus, kurių gyvenamoji vieta gali būti ir darbo vieta.

Teisėjų kolegija sprendė, kad nuteistasis, tvirtindamas nukentėjusiosios testamentą, veikė kaip notaras, o pasiūlydamas nukentėjusiajai kitu dokumentu aptarti jų tarpusavio piniginius reikalus, veikė kaip privatus asmuo. Savo ruožtu nukentėjusioji, sutikdama su tokiu pasiūlymu ir pati nurodydama savo skolą nuteistajam, apribojo savo privatumą, nes šis dokumentas liečia ne tik ją, bet ir kitą asmenį (nuteistąjį). Nukentėjusiajai ir nuteistajam nesutariant dėl jų tarpusavio įsiskolinimų, nukentėjusioji šiuo klausimu kreipėsi į antstolę, kuri išsikvietė nuteistąjį. Šis asmuo nuteistas už tai, kad pateikė antstolei nukentėjusiosios surašytą papildymą prie testamentu kaip įrodymą, kad ne jis skolingas nukentėjusiajai, o pastaroji skolinga jam. Tokius nuteistojo veiksmus teismai įvertino kaip pasinaudojimą informacija apie kito žmogaus (nukentėjusiosios) privatų gyvenimą, nors tokia informacija yra susijusi ne tik su nukentėjusiaja, bet ir su nuteistuoju. Teisėjų kolegija pabrėžė, kad teismai iš viso nepasisakė dėl antstolės veiksmų teisinio pagrindo. Pagal bylos duomenis antstolės veiksmai nebuvo susiję su jos turėtomis vykdomosiomis bylomis. Kasacinis teismas sprendė, kad būtent antstolės veiksmai ir paskatino tai, kad nuteistasis parodė antstolei nukentėjusiosios surašytą dokumentą, kuriame nurodyta jos skola nuteistajam. Tarp nukentėjusiosios ir nuteistojo kilo civilinis ginčas, todėl nuteistasis, nesutikdamas su nukentėjusiosios reikalavimais, turėjo teisę teikti juos paneigiančius duomenis asmenims, veikiantiems nukentėjusiosios interesais. Tokiu asmeniu nagrinėjamoje byloje buvo antstolė, be jos nuteistasis niekam kitam nukentėjusiosios surašytame dokumente esančios informacijos neatskleidė.

Dėl to teisėjų kolegija konstatavo, kad nuteistasis nepadarė veikos, turinčios nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių, todėl panaikino žemesnės instancijos teismų sprendimų dalis dėl šio asmens nuteisimo pagal BK 168 straipsnio 1 dalį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-528-139/2015

BK 228 straipsnio taikymas

Dėl didelės žalos nustatymo kriterijų

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje kaltininkas pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu buvo nuteistas, o apeliacinės instancijos teismo nuosprendžiu išteisintas pagal BK 228 straipsnio 1 dalį.

Teisėjų kolegija nustatė, kad apeliacinės instancijos teismas rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais, pateiktais kasacinėse bylose, kurių faktinės aplinkybės skiriasi nuo nagrinėjamos bylos aplinkybių. Kasacinis teismas pažymėjo, kad apeliacinės instancijos teismo nurodoma kasacinė praktika, kurioje nagrinėti didelės neturtinės žalos nustatymo kriterijai, negali būti vertinama kaip pateikianti universalius, visoms byloms be jokių išlygų tinkančius atsakymus į klausimus, kylančius aiškinant bei taikant BK 228 straipsnio nuostatas. Kasacinėse nutartyse yra pateiktas pavyzdinis (bet ne baigtinis) aplinkybių, kurios laikytinos svarbiomis, konstatuojant didelės žalos (neturtinės) požymį, sąrašas. Kiekvienoje konkrečioje byloje iš teismų praktikoje, nustatinėjant didelės žalos požymį paprastai vertinamų aplinkybių (konstitucinių teisių bei laisvių pažeidimų, nukentėjusiųjų skaičiaus, veikos rezonanso visuomenėje, veikos trukmės ir kt.), gali būti nustatytos vienos ar kitos aplinkybės, tačiau be įprastai nurodomų teismų praktikoje aplinkybių, konstatuojant, kad buvo padaryta didelė neturtinė žala, reikšmingomis gali būti laikomis ir kitos, tai bylai svarbios aplinkybės. Atsižvelgiant į tai, kad BK 228 straipsnio 1 dalies dispozicijoje numatyta, jog didelė žala gali būti padaryta: 1) valstybei, 2) Europos Sąjungai, 3) tarptautinei viešajai organizacijai, 4) juridiniam asmeniui ar 5) fiziniam asmeniui, didelės žalos požymio konstatavimas priklauso ir nuo to, kam kaltinimą formuluojančio, jį palaikančio prokuroro, o vėliau teismo baigiamajame akte išvadas dėstančio teismo manymu buvo padaryta didelė žala. Teisėjų kolegija konstatavo, kad didelės neturtinės žalos padarymas valstybei gali būti grindžiamas skirtingais argumentais nei tokios žalos padarymas, pavyzdžiui, fiziniam asmeniui.

Nagrinėjamoje byloje kaip piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi padarinys buvo įvardytas didelės žalos padarymas valstybei. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad sprendžiant, ar toks kaltinimas yra pagrįstas, tokių aplinkybių kaip, pavyzdžiui, asmenų teisių bei laisvių pažeidimų nenustatymas ar nukentėjusiųjų (fizinių asmenų) nebuvimas, niekaip nelemia išvados, jog didelė žala valstybei nebuvo padaryta. Didelė žala valstybei gali būti padaroma ir veiksmais, kurie trunka labai trumpai, kuriais nepažeidžiamos fizinių asmenų teisės ir laisvės, kurie nėra plačiai nušviečiami žiniasklaidos priemonėse (nesukelia rezonanso visuomenėje), tačiau kurie lemia valdžios įstaigoms priskirtų funkcijų neatlikimą, kenkiantį valstybės valdymo tvarkai, jos ekonomikai ir finansų sistemai, kurie pažeidžia verslo tvarką, viešuosius interesus ir pan. Didelės žalos požymis paprastai turi būti konstatuojamas tais atvejais, kai piktnaudžiaujant tarnyba kitiems asmenims yra sudaromos sąlygos daryti teisės pažeidimus. Tokiu būdu teisėjų kolegija sprendė, kad apeliacinės instancijos teismo padaryta išvada, jog valstybės tarnautojo neteisėti veiksmai, kuriais sudaromos sąlygos keliems asmenims daryti administracinius teisės pažeidimus, negali būti vertinami kaip padarę didelę žalą BK 228 straipsnio prasme, yra neteisinga ir ji negali būti pagrįsta iš kasacinės praktikos kildinamais teisiniais argumentais.

Byloje nustatyta, kad R. P., būdamas valstybės tarnautojas – Vilniaus teritorinės muitinės Medininkų kelio posto inspektorius, savo neteisėtais veiksmais prisidėjo prie 5 asmenų padarytų administracinių teisės pažeidimų, t. y. cigarečių kontrabandos (kiekvienas iš asmenų gabenano nuo kelių šimtų iki daugiau kaip tūkstančio cigarečių pakelių) iš Baltarusijos Respublikos į Lietuvos Respubliką per valstybės sieną bei akcizais apmokestinamų prekių – cigarečių su baltarusiškais banderolėmis – gabenimo Lietuvos teritorijoje. Todėl kasacinis teismas konstatavo, kad dėl R. P. veiksmų buvo sudarytos sąlygos pasikėsinti į valstybės ekonominius interesus, verslo tvarką, pakenkiant valstybės institucijos – Vilniaus teritorinės muitinės – prestižui. Argumentai, kad R. P. neturėjo muitinės poste pareigos tikrinti cigaretes gabenančių asmenų, kad įvykio dieną jo funkcijos buvo kitos ir pan., teisinės reikšmės, sprendžiant BK 228 straipsnio 1 dalies taikymo klausimą,

neturi. Teisėjų kolegija pabrėžė, kad didelė žala padaryta ne R. P. netikrinant pažeidimus darančių asmenų, o teikiant informaciją apie galimybes be tinkamo muitinio patikrinimo vykti per Lietuvos Respublikos sieną.

Atsižvelgęs į anksčiau išdėstytus argumentus, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nuosprendį ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo nuosprendį be pakeitimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 29 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-640-507/2015

BK 281 straipsnio 6 dalies taikymas

Dėl kaltės, jos rūšies ir formos sprendžiant nusikalstamų veikų kvalifikavimo pagal BK 129 straipsnio 2 dalį ir 281 straipsnio 6 dalį klausimus

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje M. Š. nuteistas už tai, kad, būdamas apsvaigęs nuo alkoholio (nustatytas 2,02 promilės girtumas), vairuodamas automobilį, pažeidė Kelių eismo taisyklių (toliau – KET) reikalavimus, dėl to įvyko eismo įvykis, dėl kurio trys žmonės žuvo, o dviem buvo nesunkiai sutrikdyta sveikata.

Plenarinė sesija, konstatavusi, kad M. Š. nusikalstamą veiką padarė netiesiogine tyčia, panaikino apeliacinės instancijos teismo nuosprendį, kuriuo, pakeitus pirmosios instancijos teismo nuosprendį dėl M. Š. pripažinimo kaltu už trijų žmonių nužudymą (BK 129 straipsnio 2 dalies 5 punktas) bei dviejų žmonių nesunkų sveikatos sutrikdymą (BK 138 straipsnio 2 dalies 5 punktas) netiesiogine tyčia, jis pripažintas kaltu ir nuteistas už dėl neatsargumo sukeltą eismo įvykį (BK 281 straipsnio 6 dalis), ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo nuosprendį be pakeitimų.

Byloje nustatyta, kad M. Š., būdamas apsvaigęs nuo alkoholio (2,02 promilės), nepaklūsęs policijos reikalavimams sustoti ir dėl to persekiojamas policijos tarnybinio automobilio, esant intensyviam eismui, važiavo šalutine gatve beveik tris kartus viršijančiu maksimalų leistiną 50 km/h greitį greičiu. Kirsdamas sankryžas iš šalutinio kelio, M. Š. nekreipė dėmesio į eismą draudžiantį raudoną šviesoforo signalą, kelio ženklus. Dėl tokio važiavimo greičio ir dėl prie pat sankryžų stovinčių pastatų esamo riboto matomumo kaltininkas neturėjo galimybės laiku pamatyti kitų eismo dalyvių ir pasikliauti jų veiksmais. Dėl tų pačių priežasčių vairuotojai, važiuojantys pagrindinėmis gatvėmis ir turėję pirmumo teisę pravažiuoti sankryžas, neturėjo galimybės elgtis taip, kad nepriklausomai nuo M. Š. elgesio būtų galėję išvengti eismo įvykio. Iš šalutinio kelio į sankryžą 128 km/h greičiu įlėkęs M. Š. sukėlė eismo įvykį, kurio metu žuvo trys žmonės, o dviem buvo nesunkiai sutrikdyta sveikata. Dėl to plenarinė sesija konstatavo, kad šis įvykis ir jo padariniai buvo dėsningas ir logiškas šiurkščių KET pažeidimų rezultatas. M. Š. teisme pripažino, kad, bijodamas prarasti vairuotojo pažymėjimą, važiavo „apie eismą ir galimas pasekmes negalvodamas“.

Plenarinė sesija pažymėjo, kad nuteistojo M. Š. daromos nusikalstamos veikos atveju nebuvo aplinkybių, kurias nuteistasis galėjo suvokti kaip objektyviai egzistuojančias ir šalinančias galimybes atsirasti jo veikos padariniams. Kita vertus, nėra ir pagrindo išvadai, kad kaltininkas tikėjosi išvengti savo pavojingos veikos padarinių. Siekdamas išvengti sulaikymo ir girtumo nustatymo, nuteistasis iš esmės buvo abejingas savo veikos padariniams, nes neatsisakė (nekeitė) savo pavojingo elgesio, kas pagal baudžiamąjį įstatymą yra vienas iš netiesioginės tyčios požymių. Plenarinė sesija taip pat pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas, be šių aplinkybių, įvertinęs ir tai, jog nuteistasis yra suaugęs žmogus ir byloje nėra duomenų, jog jis dėl sveikatos būklės nesuprastų ir negalėtų adekvačiai suvokti ir vertinti aplinkos bei savo veiksmų, jų valdyti, teisingai nurodė, jog nėra objektyvių priežasčių, dėl kurių nuteistasis galėjo nesuprasti, kad neišvengiamai sukels pavojų kertama gatve judantiems ir pirmumo teisę pravažiuoti sankryžas turintiems kitiems eismo dalyviams. Dėl to plenarinė sesija sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad M. Š. nusikalstamą veiką padarė netiesiogine tyčia, nes baudžiamojoje byloje nustatytos aplinkybės

nekelia abejonių, kad jis suprato savo veikos pavojingą pobūdį, numatė padarinių atsiradimą ir, nors jų nenorėjo, sąmoningai leido jiems atsirasti.

Kartu plenarinė sesija pabrėžė, kad vien tas faktas, jog kaltininkas vairavo transporto priemonę būdamas apsvaigęs nuo alkoholio, savaime nereiškia, kad tokia kaltininko būsena yra pagrindinė sunkių padarinių priežastis, kad tai suponuoja tyčinę kaltės formą ir pan. Kaip ir kiekvienoje baudžiamojoje byloje, taip ir byloje dėl KET pažeidimų, sukėlusių BK numatytus sunkius padarinius, turi būti įrodomas ir konstatuojamas kiekvienas atitinkamos nusikalstamos veikos sudėties požymis bei visų sudėties požymių visuma; konstatuojant subjektyvius sudėties požymius, turi būti nurodyta ne tik kaltės forma, rūšis, bet ir atskleidžiamas šių subjektyviųjų požymių bei motyvo ir tikslo turinys. Tai gali būti padaryta tiriant bei vertinant ne tik kaltininko parodymus, prisipažinimą, bet ir išorinius (objektyvius) nusikalstamos veikos požymius.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinės sesijos 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-P-498-746/2015

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas

BPK 44 straipsnio 7 dalies taikymas

Dėl įtariamojo, kaltinamojo teisės apklausti liudytojus įgyvendinimo byloje dėl lytinių nusikalstamų veikų

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje kasatorius buvo nuteistas pagal BK 150 straipsnio 4 dalį ir BK 149 straipsnio 4 dalį už mažamečio asmens lytinį prievartavimą ir išžaginimą. Kasaciniame skunde nuteistasis teigė, kad teismai nuosprendžius iš esmės grindė tik nukentėjusiosios parodymais, duotais ikiteisminio tyrimo metu, taip pat liudytojų parodymais ir specialistų paaiškinimais apie tai, ką jiems papasakojo nukentėjusioji.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – EŽTT) praktikoje pripažįstami sunkumai, su kuriais susiduria nacionaliniai teismai nagrinėdami bylas dėl lytinių nusikalstamų veikų, kurias dažnai supa paslaptis, taigi daugeliu atvejų vienintelis ar lemiamas kaltinantis įrodymas yra nukentėjusiojo parodymai, kurių atitiktį tikrovei ir patikimumą gynyba gali kvestionuoti apklausdama juos duodantį asmenį. Taip pat atsižvelgiama į baudžiamųjų procesų dėl lytinių nusikalstamų veikų ypatybes: auka tokių procesų dažnai supranta kaip sunkų išbandymą, ypač kai iš jos reikalaujama vėl susitikti su kaltinamuoju. Tokios aukos neretai ieško būdų išvengti skausmingos akistatos atsisakydamos duoti žodinius parodymus teisme. Šios ypatybės dar labiau išryškėja byloje, kurioje nukentėjusysis yra nepilnametis, arba mažametis. Sprendžiant klausimą, ar tokioje byloje buvo užtikrinta kaltinamojo teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, taip pat turi būti atsižvelgiama į nukentėjusiojo teisę į privataus gyvenimo gerbimą pagal Konvencijos 8 straipsnį. Taigi, pripažįstama, kad baudžiamojoje byloje dėl seksualinės prievartos ne tik gali, bet ir turi būti imamasi tam tikrų priemonių siekiant apsaugoti nukentėjusįjį su sąlyga, kad tokios priemonės gali būti suderintos su tinkamu ir veiksmingu gynybos teisių įgyvendinimu. Nors tokio pobūdžio byloje dažnai vienintelis ar lemiamas įrodymas kaltinamajam nuteisti yra nukentėjusiojo (nukentėjusiosios) parodymai, jų atitiktį tikrovei ir patikimumą gynyba gali kvestionuoti pateikdama jam (jai) klausimų teismo posėdžio metu. Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad, siekiant įgyvendinti BPK 186 straipsnyje numatytus jaunesnių kaip 18 metų nukentėjusiųjų apklausos reikalavimus (būtent dėl jų apsaugos nuo pernelyg didelio žalingo baudžiamojo proceso poveikio), ir išvengti galimo teisės į gynybą pažeidimo, svarbu kaltinamajam (jo gynėjui) suteikti galimybę užduoti klausimus nukentėjusiajam (liudytojui) dar ikiteisminio tyrimo metu.

Kasacinis teismas taip pat nurodė, kad byloje galima panaudoti anksčiau duotus liudytojo parodymus, net jeigu gynyba jokiaje proceso stadijoje negalėjo jo apklausti, laikantis atitinkamų reikalavimų.

Pirma, liudytojo nedalyvavimo teismo procese priežastis turi būti svarbi. Teisėjų kolegija išaiškino, kad svarbia nukentėjusiojo (liudytojo) nedalyvavimo teisme priežastimi gali būti pripažįstama situacija, kai dėl apklausos teisme nukentėjusiajam gali būti psichinė trauma ar kitokių sunkių pasekmių (BPK 283 straipsnio 3 dalis), kurių buvimas arba reali grėsmė paprastai patvirtinama medicininio pobūdžio duomenimis. Kasacinis teismas pažymėjo ir tai, kad jeigu liudytojas gynybos nebuvo apklaustas jokiaje ankstesnėje proceso stadijoje, jo parodymų panaudojimas vietoj parodymų, duodamų tiesiogiai nagrinėjant bylą teisme, turi būti paskutinė priemonė.

Antra, tuo atveju, kai apkaltinamasis nuosprendis yra pagrįstas vien tik arba lemiamą apimtį asmens, kurio kaltinamasis negalėjo apklausti ir neturėjo galimybės, kad jis būtų apklaustas ikiteisminio tyrimo metu arba nagrinėjant bylą teisme, parodymais, teismas turi kuo kruopščiau patikrinti procesą ir atsakyti į klausimą, ar yra pakankamų tokio įrodymo keliamus nepatogumus kompensuojančių veiksnių, įskaitant leidžiančius tinkamai ir teisingai įvertinti parodymų patikimumą. Teisėjų kolegija nurodė, kad apkaltinamąjį nuosprendį leidžiama grįsti nedalyvaujančio liudytojo parodymais tik tuo atveju, kai šie parodymai, atsižvelgiant į jų svarbą byloje, yra pakankamai patikimi.

Nagrinėjamoje byloje kasacinis teismas konstatavo, kad teismai kruopščiai tyrė nukentėjusiosios pateiktų duomenų apie prieš ją atliktus seksualinio pobūdžio veiksmus nuoseklumą ir pagrįstai pripažino jos parodymus ikiteisminio tyrimo teisėjui, taip pat pokalbiuose su byloje apklaustais asmenimis pateiktą informaciją patikimais. Kartu teisėjų kolegija pažymėjo, kad teismai šioje byloje išsamiai ištyrė ir įvertino kitus bylos duomenis, juos tinkamai gretino su nukentėjusiosios parodymuose nurodytomis aplinkybėmis, siekdami nustatyti, ar jie patvirtina mažametės nukentėjusiosios parodymus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 1 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-539-976/2015

BPK 115 straipsnio 1 dalies, 307 straipsnio 6 dalies 1 punkto, 320 straipsnio 4 dalies, 386 straipsnio 3 dalies taikymas

Dėl apeliacinio teismo pareigos, antrą kartą nagrinėjant bylą, iš naujo spręsti neturtinės žalos dydžio nustatymo ir jos priteisimo klausimus

Apžvelgiamoje byloje teisėjų kolegija sprendė, kad sprendimą patenkinti civilinį ieškinį dėl neturtinės žalos atlyginimo ir nustatyti jo dydį teismas priima tuo atveju, kai vadovaujantis BPK taisyklėmis ir joms neprieštaraujantiems kitiems teisės aktams nustatoma, kad atsakovas byloje yra tinkamas, o ieškinys pagrįstas ir jo dydis įrodytas. Nagrinėjamoje byloje apygardos teismo nuosprendyje aplinkybė, kad visi trys nuteistieji, padarę apysunkį nusikaltimą, nurodytą BK 138 straipsnio 2 dalies 8 punkte, solidariai privalo atlyginti nukentėjusiajam padarytą neturtinę žalą, buvo nustatyta ne patenkinus apeliacinį skundą, paduotą gynybos interesais, o apeliacinės instancijos teismui pripažinus pagrįstu prokuroro (apelianto) reikalavimą. Solidariosios atsakomybės taisyklės taikymas pagrįstas nuostata, kad bendrais veiksmais sukėlę žalą asmenys ją privalo atlyginti visi kartu (solidariai). Bendrininkaujant nusikaltimu padaryta neturtinė žala solidariai priteisiama iš visų nuteistųjų, dėl kurių bendrų neteisėtų veiksmų nukentėjusysis patyrė žalą. Bendru žalos padarymu laikomi atvejai, kai žala yra kelių asmenų veiksmų padarinys (CK 6.279 straipsnio 1 dalis).

Šioje byloje teismų nustatyta aplinkybė dėl civilinių atsakovų daugeto nustatymo kasacine tvarka ginčijama nebuvo. Kasacinis teismas, grąžindamas bylą iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka, nuteistųjų kaltumo, civilinių atsakovų skaičiaus ir solidariosios atsakomybės jiems taikymo teisėtumo klausimų nesvarstė. Kasacinis teismas suabejojo tik dėl vienam iš nuteistųjų priteistos neturtinės žalos dydžio nustatymo kriterijų teisingumo. Šį klausimą pakartotinai svarstęs apeliacinės instancijos teismas sprendė, kad neturtinę žalą turi atlyginti visi trys nuteistieji, kurie laikytini

solidariais atsakovais. Tačiau, kasacinio teismo nutartimi tokiam pakeitimui esant panaikintam, apeliacinės instancijos teismas likusios galioti neteisingos apylinkės teismo nuosprendžio rezoliucinės dalies dėl neturtinės žalos priteisimo tik iš dviejų nuteistųjų atitinkamai neištaisė.

Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad, iš naujo antrą kartą nagrinėdamas bylą apeliacine tvarka pagal vieno iš nuteistųjų apeliacinį skundą, teismas neatsižvelgė, kad apygardos teismo nuosprendžio dalis dėl neturtinės žalos dydžio nustatymo ir jos priteisimo solidariai iš trijų nuteistųjų kasacinės instancijos teismo nutartimi panaikinta.

Kartu teisėjų kolegija pažymėjo ir tai, kad esant tokiai padėčiai, šis klausimas privalėjo būti išspręstas iš naujo, ne tik apeliacinės instancijos teismo sprendime pasisakant dėl nusikaltimo padaryto neturtinės žalos dydžio, solidariosios visų trijų nuteistųjų atsakomybės, t. y. įvykdant BPK 305 straipsnio 5 dalies reikalavimus, bet, atsižvelgiant į ankstesnio apeliacinės instancijos teismo sprendimo panaikinimo apimtį, iš esmės priimant sprendimą, numatytą BPK 115 straipsnio 1 dalyje, 307 straipsnio 6 dalies 1 punkte. Toks sprendimas susijęs ir su CK 6.279 straipsnio, numatančio atsakomybę už kelių asmenų bendrai padarytą žalą, pritaikymu visiems nuteistiesiems.

Toks antrą kartą neturtinės žalos atlyginimo klausimus sprendusio apeliacinės instancijos teismo pirmiau minėtų BPK normų nesilaikymas, teisėjų kolegijos manymu, visų pirma laikytinas BPK normų esminiu pažeidimu, taip pat susijęs su BPK 320 straipsnio 4 dalyje bei 386 straipsnio 3 dalyje numatyto *non reformatio in peius* (draudimas keisti į blogąją pusę) principo pažeidimu, kuris bendriausia prasme reiškia, kad neteisinga antrą kartą bylą nagrinėjančiam apeliaciniam teismui sunkinti nuteistojo teisinę padėtį tuo atveju, kai ankstesnis sprendimas dėl šio asmens panaikinamas tik gynybos interesais.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 2 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-509-489/2015

III. CIVILINĖS BYLOS

Bendrosios nuostatos

Dėl teisės normų, reglamentuojančių senaties terminą reikalavimams pagal paprastąjį neprotestuotiną vekselį pareikšti, aiškinimo ir taikymo

Apžvelgiamoje byloje tarp šalių kilo ginčas, koks senaties terminas – vienerių metų (Įsakomųjų ir paprastųjų vekselių įstatymo (toliau – IPVĮ) 72 straipsnio 2 dalis) ar trejų metų (IPVĮ 72 straipsnio 1 dalis) – taikytinas reiškiant reikalavimus paprastojo vekselio davėjui. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai sprendė, kad vekselio turėtojas pareikšti reikalavimus paprastojo vekselio davėjui turi teisę per vienerius metus nuo mokėjimo termino dienos (IPVĮ 72 straipsnio 2 dalis).

Kasacinis teismas nurodė, kad tai, jog paprastajame vekselyje nėra fiksuojamas kitam asmeniui adresuotas vekselio davėjo įsakymas sumokėti, o mokėtojas sutampa su vekselio davėju, lemia, kad tokio vekselio nereikia akceptuoti. Taigi, paprastasis vekselis neakceptuojamas – jis yra arba apmokamas jo davėjo, arba davėjas atsisako jį apmokėti. Kasacinis teismas pažymėjo, kad paprastojo vekselio davėjo atsakomybė prilyginama įsakomojo vekselio akceptanto atsakomybei, t. y. paprastojo vekselio davėjas pasirašydamas vekselį įsipareigoja tokia apimtimi, kokia akceptuodamas įsakomąjį vekselį įsipareigoja tokio vekselio akceptantas.

Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad senaties terminas reikalavimams paprastojo vekselio davėjui eksplicitiškai prilyginamas reikalavimų pareiškimui įsakomojo vekselio akceptantui taikomam senaties terminui. Kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, keisdama ankstesnę praktiką dėl senaties termino reikalavimams pagal paprastąjį neprotestuotiną vekselį pareikšti, išaiškino, kad IPVĮ 72 straipsnio 1 dalies, 79 straipsnio 1 dalies 8 punkto ir 80 straipsnio 1 dalies nuostatų pagrindu visi reikalavimai pagal paprastąjį neprotestuotiną vekselį jo davėjui (mokėtojui) gali būti pareikšti per trejus metus nuo mokėjimo termino dienos. Notaro vykdomasis

įrašas pagal paprastąjį neprotestuotiną vekselį gali būti išduodamas, kai vekselio turėtojas kreipiasi į notarą per trejus metus nuo mokėjimo termino dienos ir pateikia įrodymus, jog įstatyme nustatytais terminais pateikė vekselį apmokėti ir išsiuntė pranešimą apie tai, kad vekselis neapmokėtas. Atsižvelgdama į nurodytus argumentus, kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė panaikinti bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir grąžinti bylą nagrinėti pirmosios instancijos teismui iš naujo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-525-916/2015

Daiktinė teisė

Dėl žemės nuomininko pirmumo teisės atnaujinti žemės nuomos sutartį

Ieškovė reikalavo perkelti jai nuomininko teises ir pareigas pagal atsakovų sudarytą privačios žemės sklypo nuomos sutartį, nes, jos manymu, atsakovai veikė pažeisdami jos interesus ir ji, kaip ankstesnė nuomininkė, tvarkingai vykdžiusi sutarčių prievolės, turi pirmenybės teisę sudaryti to paties žemės sklypo nuomos sutartį naujam terminui. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį, o apeliacinės instancijos teismas sprendė priešingai – ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas padarė išvadą, kad CK 6.566 straipsnis, nustatantis žemės nuomininko pirmumo teisę atnaujinti žemės nuomos sutartį, yra specialioji norma CK 6.482 straipsnio, nustatančio nuomininko pirmenybės teisę atnaujinti sutartį, atžvilgiu. CK 6.482 straipsnio 3 dalyje yra nustatyta galimybė šalių susitarimu keisti atnaujinamos nuomos sutarties sąlygas. Taip įgyvendinamas sutarties šalių laisvės principas, suteikiantis teisę žemės savininkui ir nuomininkui laisvai apsispręsti, kokiomis sąlygomis sudaryti atnaujinamą sutartį. Jei su nuomotojo keliamomis naujomis nuomos sąlygomis sutinka naujasis ir ankstesnis nuomininkai, tai pagal CK 6.566 straipsnį pirmenybės teise sudaryti sutartį naudojasi ankstesnis nuomininkas. Atsižvelgdamas į tai bei į tai, kad apžvelgiamoje byloje nustatyta, jog šalių sudaryta nuomos sutartis buvo terminuota ir jos terminui pasibaigus, ieškovė siekė atnaujinti nuomos sutartį, tačiau nuomotojas į šiuos ketinimus nereagavo, taip pažeisdamas sutarties šalių bendradarbiavimo principą, kasacinis teismas sprendė, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nustatė, kad ieškovė turėjo pirmumo teisę atnaujinti žemės nuomos sutartį. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-689-695/2015

Prievolių teisė

Dėl procesinių palūkanų priteisimo atsakovui iš ieškovo, kai ieškovas reikalauja taikyti restituciją ir grąžinti jam turtą, o ieškovas įpareigojamas sumokėti sumas atsakovui, ir prašymo priteisti procesines palūkanas pareiškimo formos ir momento

Antrą kartą bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, jo paskutiniame teismo posėdyje atsakovė pareiškė prašymą priteisti 5 proc. palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo (CK 6.37 straipsnio 2 dalis). Apeliacinės instancijos teismas sprendė, kad atsakovės prašymas dėl procesinių palūkanų priteisimo negali būti tenkinamas.

Kasacinis teismas nurodė, kad nors pripažintas negaliojančiu sandoris paprastai laikomas negaliojančiu nuo jo sudarymo momento (CK 1.95 straipsnio 1 dalis), tačiau kol nėra teismo sprendimo dėl sandorio pripažinimo negaliojančiu ir restitucijos taikymo, nė viena sandorio šalis neturi pareigos vykdyti restituciją ir grąžinti viena kitai, ką yra gavusi pagal sandorį. Taigi pripažinus sandorį negaliojančiu ir taikant restituciją ne pripažįstama praeityje jau egzistavusi prievolė, o sukuriama nauja restitucijos prievolė, kurios atsiradimo momentas – teismo sprendimo, kuriuo taikoma restitucija, įsiteisėjimas. Kasacinis teismas išaiškino, kad tais atvejais, kai dėl

restitucijos taikymo tarp šalių atsiranda pinigine prievolė, yra pagrindas taikyti CK 6.37 straipsnio 2 dalį ir priteisti kreditoriui iš skolininko procesines palūkanas, kurios skaičiuojamos nuo teismo sprendimo, kuriuo taikoma restitucija, įsiteisėjimo. Tokiu atveju skaičiuojant procesines palūkanas nuo atsakovui priteistos sumos ieškovas yra skatinamas įvykdyti teismo sprendimą, atsakovui yra kompensuojami jo patiriami nuostoliai, jei ieškovas nevykdo savo pinigines prievolės, o tai atitinka procesinių palūkanų paskirtį. Pažymėtina, kad iki teismo sprendimo dėl dvišalės restitucijos taikymo įsiteisėjimo ne tik ieškovas naudojasi iš atsakovo pagal sandorį gautais pinigais, bet ir atsakovas naudojasi ieškovui gražintinu turtu, todėl atsakovas, gaudamas naudą iš turto naudingųjų savybių, nepatiria turtinių praradimų, kuriuos turėtų kompensuoti procesinės palūkanos.

Atsižvelgdamas į prašymo priteisti procesines palūkanas prigimtį ir juo siekiamas materialiąsias teises pasekmes, siekiant užtikrinti teisinį tikrumą, sudaryti galimybę kitai šaliai atsiliesti į tokį prašymą, kasacinis teismas sprendė, kad tokie prašymai turi būti pateikti raštu. Visi materialieji teisiniai reikalavimai pareiškiami pirmosios instancijos teisme, tačiau esant įstatyme nustatytoms sąlygoms prašymas priteisti procesines palūkanas galimas ir apeliacinės instancijos teisme (CPK 312 straipsnis). Jeigu prašymas priteisti procesines palūkanas pareiškiamas žodžiu, teismas turėtų jo nepriimti ir pasiūlyti suformuluoti raštu. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas nusprendė apeliacinės instancijos teismo sprendimą panaikinti ir priteisti procesines palūkanas nuo dienos, kurią įsiteisėjo apeliacinės instancijos teismo nutartis dėl restitucijos taikymo, iki visiško teismo sprendimo įvykdymo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-668-915/2015

Sutarčių teisė

Dėl būsto kredito draudimo sutarties vertinimo mirus draudėjui, būsto kredito gavėjui

Apžvelgiamoje byloje ginčas dėl to, ar būsto kredito sutarties neįvykdymas dėl kredito gavėjo mirties yra draudžiamasis įvykis pagal kredito gavėjo (draudėjo) ir atsakovės UAB „Būsto paskolų draudimas“ (draudikės) sudarytą būsto kredito draudimo sutartį. Pirmosios instancijos teismas atmetė ieškinį dėl draudimo išmokos priteisimo, o apeliacinės instancijos teismas sprendė priešingai – ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas nurodė, kad viena iš būtinųjų būsto kredito išmokėjimo sąlygų yra kredito gavėjo įsipareigojimas apdrausti banko naudai kreditą. Draudimo objektas yra naudos gavėjo, banko, teisėti turtiniai interesai, susiję su draudėjo, kredito gavėjo, prievole gražinti būsto kreditą, sumokėti palūkanas būsto kreditavimo sutartyje nustatytais terminais, dydžiais ir tvarka.

Kasacinis teismas darė išvadą, kad draudžiamasis įvykis – kredito negražinimas nustatytais terminais, dydžiais ir tvarka – yra susijęs su konkretais skolininko veiksmais ar neveikimu, pavyzdžiui, kredito gavėjas negali laiku gražinti kredito dėl to, kad prarado darbą. Paprastai toks kredito sutarties pažeidimas yra laikinas, todėl šalys visų pirma siekia susitarti dėl pažeidimo pašalinimo sąlygų. Skolininkui mirus negalima konstatuoti, kad prievolė gražinti visą kreditą automatiškai yra pažeidžiama, t. y. preziumuoti kredito negražinimo faktą, nes mirus skolininkui jo turtinės teisės ir pareigos nesibaigia. Kasacinis teismas išaiškino, kad, nepaisant to, kad draudimo sutarties sąlygos yra nustatytos įvertinus konkrečius draudėjo finansinį pajėgumą ir galimus rizikos veiksnius, draudimo sutarties vykdymas iš esmės yra susijęs su būsto kredito sutartimi, iš kurios kylančios prievolės yra turtinio pobūdžio. Prievolė tiek pagal būsto kredito, tiek pagal draudimo sutartį yra paveldima ir jos tinkamas vykdymas priklauso nuo įpėdinių, todėl mirtis, kaip juridinis faktas, nevertinama kaip draudžiamąjį įvykių pagal būsto kredito draudimo sutartį sąlyga. Draudžiamąjį įvykių nustatymo klausimas gali būti keliamas, jeigu įpėdiniai tinkamai nevykdo kredito sutarties. Kasacinis teismas taip pat pažymėjo, kad valstybė, atlikusi būtinus formalumus (nustačius, kad turtas yra valstybės paveldėtinas), galės perimti ne tik mirusiojo turtą, bet ir su tuo turtu susijusias turtines prievoles pagal būsto kredito ir būsto kredito draudimo sutartį. Tokiu atveju

teismas turėtų spręsti dėl valstybės, kaip palikėjo teisių perėmėjos, įtraukimo į bylą dalyvaujančiu asmeniu. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas sprendė apeliacinės instancijos teismo sprendimą panaikinti ir bylą perduoti nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-659-686/2015

Deliktų teisė

Dėl valstybės civilinei atsakomybei už teismo neteisėtus veiksmus, atliktus sprendžiant lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos klausimą, taikytinų teisės normų

Apžvelgiamoje byloje ieškovas savo reikalavimą atlyginti žalą kildino iš to, kad sprendami jo lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos klausimą teismai netinkamai pritaikė teisės normas, būtent – Bausmių vykdymo kodekso galiojimo laiko atžvilgiu taisyklės. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas išaiškino, kad nagrinėjant bylą dėl valstybės atsakomybės už neteisėtus teismo (teisėjo) veiksmus, atliktus sprendžiant asmens lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos klausimą, pagal įstatymo analogiją (CK 1.8 straipsnio 1 dalis) taikytina CK 6.272 straipsnio 1 dalis. Tais atvejais, kai žalos atlyginimo reikalavimas yra kildinamas iš įsiteisėjusio teismo procesinio sprendimo, kuris nėra panaikintas (pakeistas) instancinės teismų sprendimų kontrolės tvarka, bylą dėl žalos atlyginimo nagrinėjantis teismas, vertindamas teismo veiksmų neteisėtumą, kaip civilinės atsakomybės sąlygą, turi nustatyti, ar ieškovo nurodomos teismo klaidos (neteisėti veiksmai) yra tokios, kurios reiškia, jog procesinis teismo sprendimas yra akivaizdžiai neteisėtas, savavališkas, priimtas ignoruojant (šiuurkščiau ir akivaizdžiai pažeidžiant) svarbiausius teisės principus, įtvirtintus nacionaliniuose ir tarptautiniuose teisės aktuose, arba aiškia, nusistovėjusių teismų praktiką. Jokiais atvejais ieškinys dėl žalos atlyginimo dėl neteisėtų teismo veiksmų, kildinamų iš įsiteisėjusio ir nepanaikinto (nepakeisto) teismo procesinio sprendimo, negali būti panaudotas kaip priemonė instancinei teismų sprendimų kontrolei pakeisti, kai asmuo, kurio skundas atmetas, pateikia žalos atlyginimo ieškinį, siekdamas dar sykį patikrinti įsiteisėjusio teismo procesinio sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą. Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas sprendė, kad bylą nagrinėję teismai pagrįstai konstatavo, jog ieškovas neįrodė vienos iš būtinųjų valstybės civilinės atsakomybės taikymo sąlygų – neteisėtų teismo veiksmų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-635-915/2015

Dėl CK 6.270 straipsnio (ne)taikymo

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl teisinio pagrindo taikyti CK 6.270 straipsnio nuostatas, kai mechanškai veikiančiu kelio užtvaru padaroma žala, t. y. ar toks įrenginys kvalifikuotinas kaip didesnio pavojaus šaltinis. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai sprendė taikyti CK 6.270 straipsnio nuostatas ir ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas padarė išvadą, kad kiekvienas vairuotojas supranta ne tik tai, kad į kelio užtvaru pažymėtą teritoriją jis neturi teisės patekti, jei tokia teisė jam nebuvo suteikta (nagrinėjamu atveju aikštelė buvo taip pat pažymėta ir atitinkamu kelio ženklu), bet ir tai, kad kelio užtvaro svirtis pakeliama leidžiant teisę pro jį pravažiuoti turinčio automobilio vairuotojui ar automobiliui (tais atvejais, kai svirtis pakyla įrenginiui nuskaičius automobilio valstybinį numerį) ir nuleidžiama jam pravažiavus. Įvertinęs kelio užtvaro mechanizmo veikimą ir jo paskirtį, kasacinis teismas sprendė, kad nėra teisinio pagrindo aiškinti, jog kelio užtvaras, kaip elementarus kelio įrenginys, kelia itin didelę žalos atsiradimo riziką, nes vidutinio kelių eismo dalyvio suvokimo pakanka suprasti šio įrenginio veikimo grėsmes, o civilinių teisinių santykių subjektui veikiant pagal protingumo reikalavimą, įtvirtintą CK 1.5 straipsnio 1 dalyje, kaip, pavyzdžiui, važiuoti pro kelio užtvarą

neturint jo valdymo pultelio, ši rizika yra maksimaliai sumažinama. Neatsižvelgus į kelio užtvaro įprasto naudojimo ypatumus, juo gali būti padaroma žala ir atsitrenkus į jį esant nuleistai užtvaro svirčiai. Išaiškinęs, kad apžvelgiamos bylos atveju netaikytinos CK 6.270 straipsnio nuostatos, kasacinis teismas pažymėjo, kad šiuo atveju, sprendžiant dėl atsakovo civilinės atsakomybės, būtina nustatyti visas deliktinės atsakomybės sąlygas: neteisėtus veiksmus (CK 6.246 straipsnis), priežastinį ryšį (CK 6.247 straipsnis), kaltę (CK 6.248 straipsnis) ir žalą (CK 6.249 straipsnis). Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo nutartį panaikino ir perdavė šiam teismui bylą nagrinėti iš naujo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-696-916/2015

Viešieji pirkimai

Dėl perkančiosios organizacijos sprendimo – atmesti tiekėjo pasiūlymą Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnio 1 dalies pagrindu – teisėtumo ir tiekėjų teisės atlikti darbo projekto ekspertizę vertinimo

Apžvelgiamoje byloje tarp šalių kilo ginčas dėl tiekėjos (ieškovės) pasiūlymo trūkumo pobūdžio ir perkančiosios organizacijos (atsakovės) pareigos kreiptis į tiekėją su prašymu jį pašalinti bei tiekėjų teisės atlikti darbo projekto ekspertizę. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad situacija, kai tiekėjui gali būti leidžiama paaiškinti atitinkamus neaiškius pasiūlymo elementus, yra daugiau išimtinio pobūdžio, pasiūlymo trūkumai turi būti redakcinio pobūdžio, objektyviai nustatytini ir paprastai ištaisytini. Kasacinio teismo vertinimu, ieškovės pasiūlyme, kuriame pateiktose sąmatose nebuvo, kaip reikalaujama, jokia forma išskirtos tiesioginės ir netiesioginės išlaidos, nustatytas trūkumas šių nurodytų kriterijų neatitinka, nes jam ištaisyti nepakanka paprasto ieškovės paaiškinimo, o reikia atskiro, gan detalaus ir tikslaus pasiūlymo patikslinimo, iš naujo papildant sąmatas. Be to, nei pats trūkumas, nei jo taisymas nepasižymi objektyvumu ta prasme, kad jis kitų subjektų nebūtinai būtų tapaciai identifikuotas ir (ar) ištaisytas, t. y. trūkumo taisymo rezultatas priklausytų nuo subjekto, atliekančio klaidos korekciją. Dėl to kasacinis teismas sprendė, kad, kaip teisingai konstatuota bylą nagrinėjusių teismų, perkančiosios organizacijos sprendimas atmesti tiekėjos pasiūlymą yra teisėtas ir atitinka įstatymo nuostatas (Viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 39 straipsnio 1 dalis, 2 straipsnio 2 punktą). Kasacinis teismas taip pat konstatavo, kad VPI 39 straipsnio 1 dalies reguliavimas aiškintinas ir taikytinas siaurai, apima tik išskirtines situacijas, todėl tais atvejais, kai perkančioji organizacija nustato, jog tiekėjo (-ų) pasiūlyme (-uose) yra tokio pobūdžio trūkumų, kuriuos leidžiama paaiškinti ar patikslinti *a fortiori* nekeičiant pasiūlymo esmės, ji (pirkėja) privalo kreiptis į tiekėją jam siūlydama (prašydama) paaiškinti redakcinio pobūdžio, paprastai ištaisytinus ar paaiškintinus netikslumus. Perkančiosios organizacijos diskrecija taikant VPI 39 straipsnio 1 dalies nuostatas iš esmės reiškiasi ne sprendimu leisti arba ne tiekėjui paaiškinti pasiūlymą, o įvertinimu, ar pasiūlymo trūkumo pobūdis leidžia jį pataisyti.

Nors pavyzdys dėl hipotetinės klaidos, susijusios su PVM neišskyrimu iš bendros kainos, taisymo iš esmės tinkamas, vis dėlto tiesioginių ir netiesioginių išlaidų išskyrimas (įvertinimas) nėra universali kategorija, jis priklauso nuo daugybės įvairių aspektų, pasiūlymą teikiančio tiekėjo valios nustatyti vieną, o ne kitą kainą, kurioje būtų įskaičiuotas atitinkamas pelno dydis ir pan. Šiame kontekste, kasacinio teismo vertinimu, svarbiau yra trūkumo turinys ir jį taisančio paaiškinimo (patikslinimo) naujoji pasiūlymo išraiška, o ne būdas ir forma, kaip nustatyta neatitiktis buvo paaiškinta ar pataisyta. Dėl to pirmiau nurodytas pasiūlymo redakcinis trūkumas dėl atskirai iš bendros kainos neišskirto PVM dėl savo pobūdžio galėtų būti pataisytas, nepriklausomai nuo to, kad tiekėjui pasiūlyme galbūt, pavyzdžiui, reikėtų įterpti naują (papildomą) eilutę.

Atsižvelgdamas į šiuos nurodytus argumentus, kasacinis teismas sprendė, kad perkančiosios organizacijos sprendimas atmesti tiekėjos pasiūlymą teisėtas ir atitinkantis įstatymo nuostatas (VPĮ 39 straipsnio 1 dalis, 2 straipsnio 2 punktą).

Dėl VPĮ 39 straipsnio 1 dalies aiškinimo ir taikymo kasacinis teismas taip pat konstatavo, kad tais atvejais, kai perkančioji organizacija nustato, jog tiekėjo (-ų) pasiūlyme (-uose) yra tokio pobūdžio trūkumų, kuriuos leidžiama paaiškinti ar patikslinti *a fortiori* nekeičiant pasiūlymo esmės, ji (pirkėja) privalo kreiptis į tiekėją jam siūlydama (prašydama) paaiškinti redakcinio pobūdžio, paprastai ištaisytinus ar paaiškintinus netikslumus. Kasacinio teismo vertinimu, priešingai nei sprendė pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai, VPĮ 39 straipsnio 1 dalies 1-ajame sakinyje įtvirtinta sąvoka „gali prašyti“ nereiškia ir neturėtų būti aiškinama kaip perkančiosios organizacijos laisvas apsisprendimas kreiptis ar ne į tiekėją. Perkančiosios organizacijos diskrecija taikant VPĮ 39 straipsnio 1 dalies nuostatas iš esmės reiškiasi ne sprendimu leisti arba ne tiekėjui paaiškinti pasiūlymą, o įvertinimu, ar pasiūlymo trūkumo pobūdis leidžia jį pataisyti.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų sprendimus ir ieškinio dalį tenkino.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-654-378/2015

Civilinio proceso teisė

Dėl teismo įsakymo įvykdymo atgręžimo, kai skolininkui iškelta restruktūrizavimo byla

Apžvelgiamoje byloje skolininkė (atsakovė) prašė taikyti teismo įsakymo įvykdymo atgręžimą ir įpareigoti ieškovę grąžinti bendrovei išieškotas lėšas. Skolininkė padavė teismui pareiškimą atnaujinti praleistą procesinį terminą ir prašė priimti prieštaravimus tada, kai teismo įsakymu priteista skola jau buvo išieškota, t. y. teismo įsakymas buvo įvykdytas priverstine tvarka. Teismui priėmus skolininko prieštaravimus ir kreditoriui pareiškus ieškinį, teismo įsakymas buvo panaikintas ir išspręstas jo įvykdymo atgręžimas, tačiau pritaikius laikinąsias apsaugos priemones atgręžimo vykdymas sustabdytas. Pirmosios instancijos teismo sprendimu, kuris paliktas nepakeistas apeliacinės instancijos teismo nutartimi, ieškinys patenkintas. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai sprendė, kad priverstinis atsakovės prievolių įvykdymas pagal teismo įsakymą buvo pagrįstas.

Įmonių restruktūrizavimo įstatymas imperatyviai reglamentuoja kreditorių reikalavimų tenkinimo tvarką skolininko restruktūrizavimo proceso metu ir neįtvirtina išimties tiems kreditoriams, kurių reikalavimams patenkinti lėšos yra areštuotos arba saugomos antstolio depozitinėje sąskaitoje. Kasacinis teismas pažymėjo, kad skolininkei pareiškus prieštaravimus teismo įsakymas buvo panaikintas ir prarado vykdomojo dokumento galią, todėl atsirado pagrindas taikyti įsakymo įvykdymo atgręžimą. Tai reiškia, kad skolininkei turėjo būti grąžinta viskas, kas buvo išieškota pagal panaikintą teismo įsakymą. Kasacinis teismas konstatavo, kad tais atvejais, kai, atgręžus sprendimo įvykdymą, pagal panaikintą teismo sprendimą (įsakymą) išieškotos lėšos turi būti grąžinamos įmonei, kuriai iškelta restruktūrizavimo byla, lėšų grąžinimas negali būti sustabdytas iki bus išnagrinėtas šalių ginčas dėl prievolės vykdymo, kadangi toks sustabdytas reikštų kreditorių reikalavimų tenkinimo tvarkos, nustatytos Įmonių restruktūrizavimo įstatyme, pažeidimą. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, kuria konstatuota, kad priverstinis atsakovės prievolių įvykdymas pagal teismo įsakymą buvo pagrįstas, ir taikė sprendimo įvykdymo atgręžimą bei įpareigojo kreditorę (ieškovę) grąžinti restruktūrizuojamai bendrovei (atsakovei) teismo įsakymo pagrindu gautas lėšas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-638-378/2015

Dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų darbo ginčų komisijoje, atlyginimo

Apžvelgiamoje byloje kasatorė (darbdavė) skundėsi, kad bylą nagrinėję žemesnių instancijų teismai nepagrįstai jai nepriteisė bylinėjimosi išlaidų, patirtų nagrinėjant ginčą darbo ginčų komisijoje.

Kasacinis teismas nurodė, kad vertimo ir išlaidos, patirtos nagrinėjant ginčą darbo ginčų komisijoje, kuri yra privalomas ikiteisminis darbo ginčą nagrinėjantis organas, gali būti atlyginamos, ir darbo ginčų komisija turi nagrinėti ir spręsti šį klausimą, kai jis iškyla, taikydama CPK 88 straipsnio 1 dalies 9 punktą. Išlaidų advokato (advokato padėjėjo) teisinei pagalbai apmokėti privalomoje ikiteisminėje ginčų sprendimo institucijoje, jeigu ginčas vėliau tapo teisminis, rekomenduojami priteistini maksimalūs dydžiai nustatyti Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio (toliau – Rekomendacijos) 8.1 ir 10 punktuose bei 2015 m. kovo 16 d. Lietuvos advokatų tarybos pirmininko raštu Nr. 141 ir 2015 m. kovo 19 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-77 patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą teisinę pagalbą (paslaugas) maksimalaus dydžio (toliau – Rekomendacijos I) 8.1 ir 8.19 punktuose. Darbo ginčų komisija minėtus teisės aktus turi taikyti pagal analogiją, kai ginčo santykio tiesiogiai nereguliuoja specialusis teisės aktas (CPK 3 straipsnio 6 d.). Kasacinis teismas konstatavo, kad apžvelgiamos bylos atveju maksimalus atlygintinų teisinių paslaugų išlaidų darbo ginčų komisijoje dydis nustatytinas pagal analogiją taikant Rekomendacijų nuostatas, nes Rekomendacijų I nuostatos taikomos nustatant priteistino užmokesčio dydį už advokato ar advokato padėjo pagalbą, suteiktą po jų įsigaliojimo. Atsižvelgdamas į tai bei konkrečias bylos aplinkybes ir vadovaudamasis teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais, kasacinis teismas sprendė šalims paskirstyti teisinių paslaugų išlaidas, patirtas nagrinėjant ginčą darbo ginčų komisijoje.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-733-421/2015

Darbo teisė

Dėl darbdavio teisės traukti drausminėn atsakomybėn už darbo drausmės pažeidimus darbuotoją, kai pasikeičia jo darbo pareigos, bet nenutrūksta darbo teisiniai santykiai

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl darbuotojos drausminės atsakomybės ir nuobaudos – atleidimo iš darbo – skyrimo. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai atleidimą iš darbo pripažino neteisėta drausmine nuobauda.

Kasacinis teismas konstatavo, kad DK, kituose darbo teisinius santykius reglamentuojančiuose teisės aktuose ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamoje teismų praktikoje nenustatyta draudimo darbdaviui, perkėlus darbuotoją į kitas pareigas, spręsti dėl darbuotojo drausminės atsakomybės už darbo drausmės pažeidimus, padarytus einant ankstesnes pareigas. Darbuotojo darbo pareigų (funkcijų) pasikeitimas, kai darbo teisiniai santykiai su tuo pačiu darbdaviu yra tęsiami, nelemia kartu ir drausminės atsakomybės pasibaigimo, nes tokia pasekmė įstatyme nenustatyta. Kasacinis teismas darė išvadą, kad apžvelgiamos bylos atveju darbdavė turėjo teisę inicijuoti drausminės atsakomybės procedūrą darbuotojai po to, kai pasikeitė jos darbo pareigos, už darbo drausmės pažeidimą, padarytą atliekant ankstesnes darbo pareigas. Atsižvelgdamas į tai, kad žemesniųjų instancijų teismai neištyrė, ar darbdavio nurodyti konkretūs darbuotojos veiksmai gali būti vertinami kaip šiurkštus darbo drausmės pažeidimas, padarytas einant ankstesnes pareigas, kasacinis teismas bylą grąžino iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-716-706/2015